

Sporcu Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Belirlenmesi

Akın ÇELİK¹ Samet ZENGİN² Mustafa BAŞ¹

¹ Karadeniz Teknik Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu - TRABZON

² Avrasya Üniversitesi Spor Bilimleri Bölümü - TRABZON

Özet

Bu araştırmanın amacı, liselerde öğrenim gören ve okullarının bireysel, takım ve raket sporları faaliyetlerine katılan öğrencilerin saldırganlık düzeylerinin belirlenmesidir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Trabzon ili Ortahisar ilçesine bağlı belirlenen 17 farklı lisede öğrenim gören ve okulun spor faaliyetlerine katılan 284'ü kız, 414'ü erkek olmak üzere toplam 698 öğrenci oluşturmaktadır. Bu sporculardan 288'i erkek, 156'sı kız olmak üzere 444'ü takım sporları, 76'sı erkek, 48'i kız olmak üzere 124'ü bireysel sporlar ve 50'si erkek, 80'i kız olmak üzere 130'u raket sporları yapmaktadır. Bu çalışmada, veri toplama aracı olarak İpek İlter Kiper tarafından geliştirilen "Saldırganlık Envanteri" kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 22.0 paket programı kullanılmıştır. Bağımsız iki grup için Independent sample t testi, çoklu gruplar için One Way Anova testi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, çalışmada yer alan araştırma grubunda kız olanların daha yüksek yıkıcı ve edilgen saldırganlık puanlarına sahip olduğu, spor lisesi öğrencilerinin atılğan saldırganlık puanlarının daha yüksek olduğu, spor yapma yılı düşük olanların yıkıcı ve atılğan saldırganlık puanlarının daha düşük olduğu, anne eğitim durumu yüksek lisans olanların daha yüksek yıkıcı saldırganlık puanına sahip oldukları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Spor, Saldırganlık, Lise öğrencisi

Orijinal Makale

Yayın Bilgileri

Gönderi Tarihi: 12.10.2017

Kabul Tarihi: 11.12.2017

Yayın Tarihi: 18.12.2017

Sorumlu Yazar

e-mail: akincelikktu@gmail.com

Determining The Level Of Aggression In Athletes High School Students

Abstract

The purpose of this study is to determine the aggression level of high school students who participate in individual, team and racket sports. Study group of the research consists of 698 students, 284 female, and 414 male, who studied during 2014-2015 educational period in 17 different high schools determined in the Ortahisar district of Trabzon. Among these sportsman, 444 of them participate in team sports which consists of 288 males, and 156 females, 124 of them participate in individual sports which consists of 76 males, and 48 females, and 130 of them participate in racket sports which consists of 50 males and 80 females. In this study, the method that developed by İpek İlter Kiper "Aggression Inventory" is used as the tool for gathering data. SPSS 22.0 packet program is used for the data analysis. Independent t test is applied for independent two groups, and One Way Anova test is used for multiple groups. At the end of the study, it is determined that females have higher destructive and passive aggression scores, sport college students have higher dashing aggression scores, the ones doing the sport for a limited time have lesser destructive and dashing aggression scores, and the ones with highly educated parents have higher destructive aggression scores.

Key words: Sport, Aggression, High School Students

Original Article

Article Info

Received: 12.10.2017

Accepted: 11.12.2017

Published: 18.12.2017

Corresponding Author

e-mail: akincelikktu@gmail.com

Giriş

Spor; insanların ruh sağlığını geliştirmede, kişiliğinin oluşmasında ve karakteristik niteliklerinin gelişmesine katkı sağlamak, bilgi ve beceri terimlerini zenginleştirerek bireyin çevresine uyumunu kolaylaştıran bir olgudur (Keskin, 2015). Aynı zamanda spor, insanları yakından ilgilendiren multidisipliner bir kavramdır. Bu sebeple spor; psikoloji, sosyoloji, fizyoloji, anatomi, biyomekanik gibi birçok bilim dalıyla etkileşim içerisindedir. Son yıllarda sosyal bilimlerde yapılan bilimsel araştırmalar, spor faaliyetlerinin daha çok sosyolojik ve psikolojik yönlerini ele almakta, sporun tüm boyutlarıyla gelişip ilerlemesinde büyük bir önem arz etmektedir.

Yapılan bilimsel araştırmalar, düzenli sporun kişileri düzgün bir fiziksel görünümün yanında, kalp ve damar rahatsızlıkları başta olmak üzere birçok fiziksel rahatsızlıktan da uzak tuttuğunu göstermiştir. Bununla birlikte sporun insan vücudunda biriken negatif enerjiyi atmasında ve bu negatif enerjinin yaratabileceği stres, öfke, saldırganlık, şiddet gibi davranış şekillerinin önlenmesinde de etkili olduğu söylenmektedir (Şenyüzlü, 2013).

Bunun yanında sporcu ve spor yapanlarda da saldırgan davranışlar görülebilmekte ve beklenebilmektedir (Balcioğlu, 2003). Ayrıca spor yapanların spor etkinlikleriyle, saldırganlık ve şiddet eğilimlerini kontrol edebilmeyi öğrendikleri, bu öğrenilen davranışları günlük yaşantılarında da uygulamaya başladıklarını söyleyebiliriz. Sporda şiddet geçmişe oranla hızlı ve daha yoğun bir şekilde artış göstermeye başlamıştır. Yapısal, çevresel, sosyal ve bilişsel değişkenler grubu, izleyici şiddetiyle birleşerek sporda tehdit oluşturmaya başlamıştır. Özellikle seyirci şiddeti çoğu uluslarda devam eden evrensel bir sorundur (Russell, 2003). Spor eylemindeki saldırganlığın sınırlarını, o spor dalının kurallarına uygun olarak yapılan hareketin taşıdığı amaç ve kasıt unsuru belirler. Spor dalına bağlı olarak her hareketin ayrı ayrı değerlendirilmesi yapılır. Örneğin; bir boks karşılaşmasında kurallar çerçevesinde rakibe yumruk atmak, güreşte el ense çekmek, o spor dallarının ruhuna uygun hareketler olduğundan "saldırgan" bir davranış olarak nitelendirilmez (Özerkan, 2004). Ancak birçok spor müsabakasında özellikle de futbolda, saldırgan eylemlerin sayı ve şiddetinin son zamanlarda arttığı görülmektedir (Baumann, 1994). Gerek saha içinde gerekse saha dışında meydana gelen saldırganlık ve şiddet olaylarının son yıllarda sayıca artış göstermesi, özellikle sporda psiko-sosyal alanlarda çalışan bilim adamlarının ilgisini bu konu üzerine çekmeye yetmiştir. Önceleri ilgili kurumve kuruluşlar tarafından çözüm olarak öngörülen cezai

yaptırımlar, bu problemin ortadan kalkması yolunda yeterli olarak görülüyordu. Ancak, bu yöntemin problemin çözümüne dair pek de etkili olmadığı gerçeğinin fark edilmesinin ardından konu daha geniş bir tabanda ele alınmış ve problemin tabanına inilerek onu ortaya çıkaran sebepler üzerinde bilim adamlarınca araştırmalar yapılmaya başlanmıştır (Kırkbir, 2014).

Hayatın içindeki bu tür davranışlar, yaşam içerisindeki bazı dönemlerde hassasiyet göstermektedir. Bu hassasiyetin en önemli gelişim ve değişimi ergenlik döneminde meydana gelmektedir. Ergenler yaşları itibariyle çok kritik bir dönemde bulunmakla beraber, hislerine paralel biçimde davranmaktadırlar. Ergenlerin bu durumları onların bu dönemde aldıkları eğitimi de önemli kılmaktadır. Bu çerçevede okulun ahlaki ve insani değerlere önem vermesi bireyleri bu tür davranışlardan uzak tutabilmek adına çalışmalar yapması gerekir. Bu tür çalışmalardan biri olan spor faaliyetleri ise saldırgan davranışların en çok ortaya çıktığı alanlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Okul sporlarında saldırgan davranışların sergilenmesi bakımından bu denli öne çıkması, üzerinde düşünülmesi gereken bir konudur. Ayrıca sporcuları bu tarz saldırgan davranışlar sergilemeye yönelten sebeplerin de irdelenmesi gerekmektedir (Çakır, 2014). Bunu yaparken ilk olarak spora katkı sağlayacağı düşünülen kişilerle birlikte uyumlu bir çalışma yürütülmeli ve sorunun tüm boyutlarıyla ele alınması gerekmektedir.

Günlük hayatta, sokakta, trafikte, okulda hatta evimizde bile saldırgan davranışlarla karşılaşmak mümkündür. Tüm bunların yanı sıra gazete ve televizyon gibi kitle iletişim araçlarında şiddet ve saldırganlık olaylarını görme sıklığımız oldukça fazladır. Bu şekilde saldırganlık olayları ile iç içe bir yaşam sürdürdüğümüz düşünüldüğünde, ortaöğretimde öğrenim gören, ergenlik çağındaki bir gencin bu olaylardan tamamen uzak tutulabilmesi beklenemez. Ancak bu yaş grubundaki gençlere verilecek eğitimler, doğru yönlendirme ve çevrelerindeki saldırganlık örneklerini en aza indirme çalışmalarıyla gençlerin saldırganlık olaylarına karışma düzeyleri en aza indirilebilir (Gökçiçek, 2015).

Okullarda, özellikle de liselerde meydana gelen saldırganlık ve şiddet olaylarının diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de son yıllarda arttığı belirtilmektedir. Yurt dışı yayınlarda, söz konusu ülkelerdeki olaylarla ilgili ayrıntılı bir biçimde istatistiksel bilgiler sunulmakta ve bu istatistiklere göre okullardaki şiddet ve saldırı olaylarının arttığı vurgulanmaktadır. Ülkemizde bu konuyla ilgili olarak kapsamlı ve güvenilir bir istatistik yayımlanmamıştır. Oysa okulların temel

işlevlerinden biri, öğrencilere istenmeyen davranışlardan ve modellerden arındırılmış bir çevre sunmaktır. Üstelik okulda güvenliğin sağlanması ve öğrencilerin kendilerini güvende hissetmeleri, okullarda eğitim etkinliklerinin sürdürülebilmesinin ön koşullarından biridir (Durmuş ve Gürkan, 2005).

Bu çalışmanın amacı, lise öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin incelenmesidir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

Öğrencilerin saldırganlık puanları,

- 1.Cinsiyet değişkeni açısından farklılaşmakta mıdır?
- 2.Lise türü açısından farklılaşmakta mıdır?
- 3.Spor yapma yılı açısından farklılaşmakta mıdır?
- 4.Anne eğitim durumu açısından farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada, liseler arası bireysel, takım ve raket sporları müsabakalarına katılan öğrencilerin saldırganlık durumlarını yıkıcı saldırganlık, atılganlık ve edilgen saldırganlık alt boyutlarıyla birlikte, cinsiyet, lise türü, spor yapma yılı, anne eğitim durumuna göre değerlendirmeyi amaçladığı için ilişkisel tarama modelindedir.

İlişkisel tarama modelleri iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir. Bu tür bir düzenlemede aralarında ilişki aranacak değişkenler, tekil taramada olduğu gibi ayrı ayrı sembolleştirilir. Ancak bu sembolleştirme (değerler verme, ölçme), ilişkisel bir çözümlenmeye olanak verecek şekilde yapılmak zorundadır. İlişkisel çözümlenme iki türlü yapılabilir. Bunlar; korelasyon türü ve ilişki ile karşılaştırma yolu ile elde edilen ilişkilerdir (Karasar, 2000). Bu çalışmada ilişkisel tarama modelinin kullanılma sebebi, belirlenen saldırganlık envanterindeki alt boyutlar ve araştırmacı tarafından belirlenen bağımsız değişkenlerle bu alt boyutların ilişkilerinin incelenmek istenmesidir.

Araştırma Grubu

Araştırma grubunu, 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Trabzon ili Ortahisar ilçesine bağlı belirlenen 17 farklı lisede öğrenim gören ve okulun spor faaliyetlerine katılan 284'ü kız, 414'ü erkek olmak üzere toplam 698 öğrenci oluşturmaktadır. Bu sporculardan 288'i erkek, 156'sı kız olmak üzere 444'ü takım sporları, 76'sı erkek,

48'i kız olmak üzere 124'ü bireysel sporlar ve 50'si erkek, 80'i kız olmak üzere 130'u raket sporları yapmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Öğrenciler hakkında bilgi toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu ile İpek İlter (Kiper) tarafından 1984 yılında geliştirilen saldırganlık envanteri 30 maddeden oluşmakta ve üç alt boyutu içermektedir. Bunlar, yıkıcı saldırganlık, atılğanlık ve edilgen saldırganlıktır. Envanterin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasıyla ilgili literatürde birden çok geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Bu çalışmada Şenyüzlü (2013) tarafından yapılan çalışmada elde edilen geçerlilik ve güvenilirlik testi katsayıları esas alınmıştır. Şenyüzlü'nün (2013) yaptığı çalışmada envanterin "Yıkıcı Saldırganlık" alt boyutuna ait Cronbach's alfa iç tutarlılık katsayısı 0.83; "Atılğanlık" alt boyutuna ait Cronbach's alfa iç tutarlılık katsayısı 0.81 ve "Edilgen Saldırganlık" alt boyutuna ait Cronbach's alfa iç tutarlılık katsayısı 0.80 olarak bulunmuştur. Envanterin tümüne ilişkin elde edilen iç tutarlılık katsayısı ise 0.93 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin istatistikî analizde SPSS 22.0 paket programı kullanılmıştır. Elde edilen verilere öncelikli olarak Saphiro-Wilk normallik testi uygulanmıştır. Test sonucunda normal dağılıma sahip veriler için $\alpha = 0.05$ önemlilik düzeyinde bağımsız iki grup için t-test (independent sample t-test) üç ve üzeri gruplarda ANOVA testleri uygulanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde araştırma grubunun saldırganlık ölçeği alt boyutlarından elde ettikleri puanların cinsiyet, lise türü, spor yapma yılı ve anne eğitim durumu açısından karşılaştırmalarına ilişkin bulgular tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 1. Araştırma grubunun cinsiyet değişkeni açısından saldırganlık puanlarının karşılaştırması

	Cinsiyet	N	Ort.	Ss.	t	p
Yıkıcı Saldırganlık	Kız	284	72,88	11,99	5.068	.000
	Erkek	414	68,33	11,38		
Atılğan Saldırganlık	Kız	284	56,76	10,45	-.293	.769
	Erkek	414	56,99	9,87		
Edilgen Saldırganlık	Kız	284	76,65	11,93	4.311	.000
	Erkek	414	72,52	12,74		

Tablo 1’de araştırma grubunun cinsiyet değişkeni açısından saldırganlık ölçeği alt boyutlarından elde ettikleri puanların karşılaştırması verilmektedir. Buna göre yıkıcı saldırganlık ve edilgen saldırganlık alt boyutlarında kız öğrenciler lehine anlamlı farklılıklara rastlanmıştır ($p<0.05$).

Tablo 2. Araştırma grubunun lise türü değişkeni açısından saldırganlık puanlarının karşılaştırması

		KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
Yıkıcı Saldırganlık	Gruplar arası	829,382	3	276,461	1,981	,116	
	Grup içi	96872,510	694	139,586			
	Toplam	97701,893	697				
Atılğan Saldırganlık	Gruplar arası	784,688	3	261,563	2,578	,033	2-1
	Grup içi	70399,467	694	101,440			
	Toplam	71184,155	697				
Edilgen Saldırganlık	Gruplar arası	668,977	3	222,992	1,414	,237	
	Grup içi	109447,540	694	157,705			
	Toplam	110116,517	697				

Gruplar; 1.grup Anadolu Lisesi, 2.grup Spor Lisesi, 3.grup Mes. Teknik Anadolu Lisesi, 4.grup İ. Hatip Lisesi.

Tablo 2’de araştırma grubunun lise türü açısından saldırganlık ölçeği alt boyutlarından elde ettikleri puanların karşılaştırması verilmektedir. Buna göre atılğan saldırganlık alt boyutunda anlamlı farklılığa rastlanmıştır ($p<0.05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD testi sonucuna göre spor lisesi öğrencilerinin diğer lise türünde olan öğrencilerden daha yüksek atılğan saldırganlık puanına sahip oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 3. Araştırma grubunun spor yapma yılı değişkeni açısından saldırganlık puanlarının karşılaştırması

		KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
Yıkıcı Saldırganlık	Gruplar arası	1428,259	3	476,086			1-2
	Grup içi	96273,633	694	138,723	3,432	,017	3-2
	Toplam	97701,893	697				4-2
Atılğan Saldırganlık	Gruplar arası	967,340	3	322,447			1-2
	Grup içi	70216,815	694	101,177	3,187	,023	3-2
	Toplam	71184,155	697				4-2
Edilgen Saldırganlık	Gruplar arası	1401,779	3	467,260			
	Grup içi	108714,738	694	156,649	2,983	,061	
	Toplam	110116,517	697				

Gruplar; 1.grup 1-3 yıl, 2.grup 4-5 yıl, 3.grup, 3.grup 6-8 yıl, 4.grup 9 yıl ve üstü.

Tablo 3’de araştırma grubunun spor yapma yılı açısından saldırganlık ölçeği alt boyutlarından elde ettikleri puanların karşılaştırması verilmektedir. Buna göre tüm alt boyutlarda anlamlı farklılığa rastlanmıştır ($p<0.05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD testi yapılmıştır. Yıkıcı ve atılğan saldırganlık alt boyutunda 4-5 yıl spor yapanların diğer gruplardan daha düşük puan elde ettikleri tespit edilmiştir.

Tablo 4. Araştırma grubunun anne eğitim durumu değişkeni açısından saldırganlık puanlarının karşılaştırması

		KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
Yıkıcı Saldırganlık	Gruplar arası	1437,629	4	359,407			5-1
	Grup içi	96264,263	693	138,909	2,587	,036	5-2
	Toplam	97701,893	697				5-3
Atılğan Saldırganlık	Gruplar arası	845,222	4	211,306			5-4
	Grup içi	70338,932	693	101,499	2,082	,082	
	Toplam	71184,155	697				
Edilgen Saldırganlık	Gruplar arası	456,926	4	114,231			
	Grup içi	109659,591	693	158,239	,722	,577	
	Toplam	110116,517	697				

Gruplar; 1.grup İlkokul, 2.grup Ortaokul, 3.grup Lise, 4.grup Üniversite, 5.grup Yüksek lisans.

Tablo 4’de araştırma grubunun anne eğitim durumu açısından saldırganlık ölçeği alt boyutlarından elde ettikleri puanların karşılaştırması verilmektedir. Buna göre yıkıcı saldırganlık alt boyutunda anlamlı farklılığa rastlanmıştır ($p<0.05$).

Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD testi sonucuna göre anne eğitim durumu yüksek lisans olanların diğer gruplardan daha yüksek yıkıcı saldırganlık puanına sahip oldukları tespit edilmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde sporcu öğrencilerin cinsiyetlerine göre yıkıcı saldırganlık puanları arasında kızlar lehine anlamlı bir fark vardır. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar; Kırkbir (2014) üniversite öğrencileri üzerinde, Şenyüzlü (2014) üniversite öğrencileri üzerinde, Yılmaz (2013) spor yapmayan öğrenciler üzerinde, Çakır (2014) liseler arası müsabakalara katılan sporcular üzerinde yaptıkları çalışmalarda istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptamışlardır ve bu çalışmayla paralellik göstermektedir.

Bu çalışmada kız sporcuların yıkıcı saldırganlık puanlarının erkek sporcuların yıkıcı saldırganlık puanlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Genellikle erkeklerin hem normal hayatta hem de spor müsabakalarında daha saldırgan oldukları düşünülse de, bayanların içgüdüsel olarak hiçbir zaman kaybetmeme arzularının spor müsabakalarına katılan ergen bayan sporcular içinde benzerlik gösterdiği düşünülebilir. Yaşamış olduğumuz toplumda genellikle kadınların erkeklere oranla bastırılmış duygularının var olduğu açık bir şekilde bilinmektedir. Spor müsabakalarına katılan bayanların bu duygularını spor müsabakalarında yıkıcı saldırganlık biçiminde açığa çıkardıklarını söyleyebiliriz.

Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde sporcu öğrencilerin cinsiyetlerine göre edilgen saldırganlık puanları arasında kızlar lehine anlamlı bir fark vardır. Kız sporcuların edilgen saldırganlık puanlarının erkek sporculardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Yıldız (2009) yapan ve yapmayan ortaöğretim öğrencileri üzerinde, Şenyüzlü (2013) üniversite öğrencileri üzerinde, Çakır (2014) liseler arası müsabakalara katılan sporcu öğrenciler üzerinde, Yılmaz (2013) spor yapmayan öğrenciler üzerinde yaptıkları çalışmalarda istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptamışlardır ve çalışmamızla paralellik göstermektedir.

Bu çalışmada kız sporcuların edilgen saldırganlık puanlarının erkek sporcuların edilgen saldırganlık puanlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Genellikle erkeklerin hem normal hayatta hem de spor müsabakalarında daha saldırgan oldukları düşünülse de, bayanların içgüdüsel olarak hiçbir zaman kaybetmeme arzularının spor müsabakalarına katılan ergen bayan sporcular içinde benzerlik

gösterdiği görülmektedir. Yaşamış olduğumuz toplumda genellikle kadınların erkeklere oranla bastırılmış duygularının var olduğu açık bir şekilde bilinmektedir. Spor müsabakalarına katılan bayanların bu duygularını spor müsabakalarında yıkıcı saldırganlık biçiminde açığa çıkardıklarını söyleyebiliriz.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre sporcu öğrencilerin lise türüne göre atılganlık puanları arasında anlamlı bir fark vardır. Lise türüne göre sporcuların atılganlık puanlarının en yüksek olduğu lisenin spor lisesine giden sporcular, en düşüğü ise anadolu imam hatip lisesinde olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında anadolu lisesi ve mesleki ve teknik anadolu lisesi puanları birbirine oldukça yakındır.

Literatür incelendiğinde, Çakır (2014) liseler arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin üzerinde, Solak (2011) ortaöğretim öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin lise türüne bağlı olarak atılganlık puanları arasındaki farkın istatistiki olarak anlamlı olmadığını bulmuştur ve bu sonuçlar yapılan çalışmayla paralellik göstermemektedir.

Sporun insana kattığı en önemli kavramlardan birisi özgüvendir. Spor lisesine giden öğrencilerin genel olarak spor yaptığını rahatlıkla söyleyebiliriz. Bu öğrencilerin sporun kendilerine verdiği özgüvenle birlikte atılgan davranışlar sergilemelerinin de arttığı söylenebilir. Çünkü atılgan davranışlarda bulunan bir bireyin kendi hakkını kavga etmeden yani saldırgan bir davranış sergilemeden savunabildiği bilinmektedir. Bu yapılan çalışma literatürle paralellik göstermese de bundan sonra yapılacak çalışmalara yeni bir bakış açısı katacağı düşünülmektedir.

Yapılan çalışmada sporcu öğrencilerin spor yapma yılına göre yıkıcı ve atılgan saldırganlık puanları arasında anlamlı bir fark vardır. Liseler arası müsabakalara katılan sporcuların spor yapma yılına göre 4-5 yıl arasında spor yapanların yıkıcı ve atılgan saldırganlık puanları diğer gruplardan daha düşük bulunmuştur. Yapılan literatür taraması sonucunda, Keskin (2015) liseler arası müsabakalara katılan sporcu öğrenciler üzerinde, Yılmaz (2013) spor yapan ve yapmayan öğrenciler üzerinde yaptıkları çalışmalarda istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulmuşlar ve çalışmamızla paralellik arz etmektedir.

Spora yeni başlayan bireylerde henüz sporun gerçek ruhunu yakalayamama, fair-play hakkında bilgi sahibi olamama, bununla birlikte spora yeni başlamanın heyecanı kişileri özellikle de ergenlik döneminde yıkıcı saldırganlığa iter. Bunun yanına ailelerin ve eğitim sisteminin saldırganlık konusunda bilgisiz ve yetersiz

olması sebebiyle spor müsabakalarına yeni katılmaya başlayan bireyler de yıkıcı saldırganlığın ortaya çıkması kaçınılmazdır.

Çalışmamızda sporcu öğrencilerin spor yapma yılına göre edilgen saldırganlık puanları arasında anlamlı bir fark yoktur. Yapılan literatür taraması sonucunda, Kırkbir (2014) üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmalarda istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ve yapılan bu çalışmayla paralellik gösterirken, literatürdeki Keskin (2015) liseler arası müsabakalara katılan sporcu öğrenciler üzerinde, Yılmaz (2013) spor yapan ve yapmayan öğrenciler üzerinde yaptıkları çalışmalarda istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ve yapılan bu çalışmayla paralellik göstermemiştir.

Araştırmada sporcu öğrencilerin anne eğitim durumlarına göre yıkıcı saldırganlık puanları arasında anlamlı bir farklılık vardır. Liseler arası müsabakalara katılan sporcuların anne eğitim durumlarına göre yıkıcı saldırganlık puanı en yüksek olanı yüksek lisans yapanlar olduğu tespit edilmiştir. Topuz'un (2008) yılında amatör futbolcular üzerinde, Şenyüzlü (2013) üniversite öğrencileri üzerinde, Dervent (2007) spor yapan ve yapmayan lise öğrencileri üzerinde, Yılmaz (2013) spor yapan ve yapmayan ortaöğretim öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmalarda istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ve yapılan bu çalışmayla paralellik göstermemiştir.

Ailelerin çocuğun gelişiminde ve saldırgan davranışlar göstermesindeki en önemli faktör olduğunu bilmekteyiz. Ailenin en temel yapı taşı annedir. Anne sevgisi çocuklara yeterince gösterildiğinde çocuğun saldırgan davranışlar göstermesi engellenebilir. Eğitim düzeyi yükseldikçe, annenin evde harcadığı vakit genel olarak azalmaktadır. Eğitim seviyesi yükseldikçe ebeveynlerin iş yoğunluğu ve iş ile ilgili sorumlulukları artmaktadır. Bunun sonucunda da evine, çocuklarına yeterince vakit ayıramamaktadır. Lisansüstü eğitim yapan annelerin kendi yaşları gereği çocuk sahibi olmaları diğerlerine göre yüksektir. Bu hem hormonal olarak anneyi etkilemekte hem de yoğun iş stresi annenin çocuğa olan ilgisini ister istemez azalmaktadır. Bunun yanında, bu tip ailelerde yetişen çocuklar ödül-ceza sisteminde yetiştirilmeleri sebebiyle, bir şeyi elde edebilmek için her şeyi yapabilirler. Bunun sonucunda da çocuklarda kişilik bozuklukları, saldırgan davranışlar, şiddet eğilimleri gibi bozukluklar ortaya çıkabilmektedir.

Sonuç olarak, çalışmada yer alan araştırma grubunda kız olanların daha yüksek yıkıcı ve edilgen saldırganlık puanlarına sahip olduğu, spor lisesi öğrencilerinin atılgan saldırganlık puanlarınının daha yüksek olduğu, spor yapma yılı düşük olanların

yıkıcı ve atılgan saldırganlık puanlarının daha düşük olduğu, anne eğitim durumu yüksek lisans olanların daha yüksek yıkıcı saldırganlık puanına sahip oldukları belirlenmiştir.

Kaynaklar

- Balcıoğlu, İ. (2003). Sporun sosyolojisi ve psikolojisi. İstanbul: Bilge Yayınları.
- Baumann, S. (1994). Uygulamalı spor psikolojisi. Çev. İkizler, H.C., Özcan, A. O. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Çakır, H. İ. (2014) liseler arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin saldırganlık durumlarının araştırılması (Rize ili örneği). Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Dervent, F. (2007). Lise öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri ve sportif aktivitelere katılımı ilişkisi, Gazi Üniversitesi, Yayımlanmış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Durmuş E. ve Gürkan U. (2005). Lise öğrencilerinin şiddet ve saldırganlık eğilimleri. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi. 3 (3), 253-269.
- Gökçeçek, S. (2015). Ortaöğretim kurumlarında spor yapan ve yapmayan öğrencilerin saldırganlık tutumlarının araştırılması (Samsun ili örneği). Yayımlanmış yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Karasar, N. (2000). Bilimsel araştırma yöntemi (10. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Keskin, C. (2015). Liseler arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin saldırganlık durumlarının araştırılması (Zonguldak-Kozlu örneği). Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Kırkbir, F. (2014). Karadeniz teknik üniversitesinde okuyan ve üniversiteler arası müsabakalarda yarışan öğrencilerin saldırganlık düzeylerinin araştırılması. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Özerkan, K. N. (2004). Spor psikolojisine giriş, Temel Kavramlar. İstanbul: Nobel Yayınları.
- Russell, A. (2003). Children's sociable and aggressive behaviour with peers: A comparison of the US and Australia, and contributions of temperament and parenting styles. International Journal of Behavioral Development, 27 (1), 74-86.

- Solak, N. (2011). Spor yapan ve yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri ile empatik eğilim düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Çorum ili örneği. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Şenyüzlü, E. (2013). Üniversite öğrencilerinde spora katılımın saldırgan davranışlar üzerine etkilerinin incelenmesi. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Topuz, R. (2008). Amatör futbol oyuncularının saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Yıldız, S. (2009). Spor yapan ve yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. Yayınlanmış yüksek lisans tezi Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Yılmaz, S. (2013). Spor yapan ve yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin empatik eğilimleri ile saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmış yüksek lisans tezi Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.